

Nr 150

Av herr **Tobé m. fl.**, om fortsatt statsbidrag till Uppsala universitets astronomiska station på Mount Stromlo i Australien.

(Lika lydande med motion nr 127 i Första kammaren)

Uppsala universitet har som ett av sina angelägna äskanden i föregående års *petita* upptagit en begäran om förlängning under fem år av det arvode motsvarande lön enligt löneklass A 24 som under perioden 1/7 1958—1/7 1961 har utgått till den svenske astronom vilken tjänstgör som platsföreståndare och observatör vid Uppsala observatoriums filial på Mount Stromlo i Australien. En förlängning av det utgående anslaget har tillstyrkts av kanslern för rikets universitet men har icke upptagits i statsverkspropositionen.

Sedan 1956 har Uppsala universitet en astronomisk station på Mount Stromlo i Australien. Stationen, som direkt lyder under Uppsala observatorium, är belägen nära det australiska centralobservatoriet, Mount Stromlo Observatory, vilket sorterar under Australian National University i Camberra. Filialobservatoriet är utrustat med ett s. k. Schmidtteleskop med 65 cm spegel, ett modernt och förstklassigt instrument, som visat sig ge resultat av stor precision. Teleskopet har konstruerats och byggts på astronomiska institutionens verkstad i Uppsala, och de erforderliga kostnaderna har huvudsakligen blivit täckta genom anslag från privata fonder. Den kupolbyggnad på Mount Stromlo vari instrumentet står uppställt har kostnadsfritt och utan några villkor ställts till förfogande av Australian National University. Filialstationen, som sammanlagt torde representera ett värde av cirka en halv miljon kronor, har sålunda kommit till stånd utan några direkta bidrag från svenska statens sida.

Då stationen medger observationer av den södra stjärnhimlen, ett område som hittills varit mycket försummat, då det ej kan nås av observatorier på nordliga latituder, är den av ett utomordentligt stort värde för Uppsala observatorium och för svensk astronomisk forskning över huvud taget; det bör påpekas att vissa observationsarbeten utförs, eller planeras, även för Lunds och Stockholms observatoriers räkning. Ett mycket omfattande observationsmaterial i form av exponerade fotogra-

fiska plåtar har under de senaste åren hemsänts till Uppsala observatorium i och för uppmätning och vidare bearbetning.

Bland de undersökningar som är under utförande och som helt och hållet baserar sig på observationsmaterial från filialstationen må nämnas prof. em. Gunnar Malmquists omfattande arbete angående Vintergatssystemets utsträckning i riktning mot den södra galaktiska polen samt observator Tord Elvius arbeten avseende bestämningar av spektralklasser, magnituder och färger för ett stort antal stjärnor i vissa speciella regioner av sydhimlen; de senare arbetena ingår som ett led i en stort upplagd internationell undersökning som leds av International Astronomical Union. Vidare må nämnas tre omfattande undersökningar som påbörjats av yngre astronomer vid Uppsala observatorium och som är avsedda som blivande doktorsavhandlingar. Om anslag ej kan erhållas till stationens fortsatta drift, kommer sålunda dessa arbetens slutförande att äventyras, vilket är särskilt att beklaga beträffande doktorsarbetena.

Efter den femårsperiod för vilken anslag nu begärs, alltså efter år 1966, kommer vissa möjligheter att föreligga att anknyta uppsalastationen till det europeiska storobservatorium som kommer att uppföras i Sydafrika eller Australien. Detta kooperativa projekt, vilket som bekant understöds av flera europeiska länder men som ännu inte påbörjats, kommer, såvitt nu kan bedömas, att vara till vissa delar genomfört om 5—10 år. Om denna anslutning kan förverkligas, vilket synes sannolikt, kommer en särskild observatör enbart för uppsalastationens del ej mera att vara behövlig. Under mellantiden är det, av skäl som ovan redovisats, av den största vikt för astronomisk forskning att stationens drift kan till fullo upprätthållas.

Under hänvisning till vad som här anförts vill vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta om en förlängning under fem år av det till den 1/7 1961 utgående arvodet, motsvarande lön enligt löneklass A 24, till en astronom vid Uppsala universitets astronomiska station på Mount Stromlo i Australien.

Stockholm den 24 januari 1961

Erik Tobé

John Lundberg

S. G. W. Wahlund

Henrik Munktell